

Chapter 1

Linearni diferencialni rovnice

Postup:

- (A) Nalezeni obecného homogenního řešení $y_h(t)$. Nebo též prostoru řešení homogenní rovnice, či báze tohoto prostoru.
- (B1) Nalezeni partikulárního řešení $y_p(t)$ pomocí metody speciální pravé strany.
- (B2) Nalezeni partikulárního řešení $y_p(t)$ pomocí metody variace konstant.
- (C) Nalezeni obecného řešení $y(t) = y_h(t) + y_p(t)$. V případě počátečních podmínek, nalezeni řešení splňujícího počáteční podmínku.

1.1 Homogenní rovnice

Postup:

- (i) Nalezeni charakteristického polynomu $\chi(t)$.
- (ii) Nalezeni kořenů charakteristického polynomu $\chi(t)$ společně s násobností těchto kořenů.
- (iii) Nalezeni báze prostoru řešení homogenní rovnice pomocí věty o tvaru fundamentálního systému (V13). Prvky báze mají tvar $e^{\alpha t}$, kde α je kořen charakteristického polynomu. V případě vícenásobného kořenu se pak ještě přenasobuje t -čtem (případně vyšší mocninou t -čka).
- (iv) Zapsání $y_h(t)$ jakožto lineární kombinace fundamentálního systému z bodu (iii). V případě počátečních podmínek, nalezeni řešení vyhovujícího počátečním podmínkám. Definiční obor řešení je \mathbb{R} .

1.1.1 $y'' + 4y + 4y = 0$

- (i) $\chi(t) = t^2 + 4t + 4$,
- (ii) $\{-2, -2\}$,
- (iii) $\{e^{-2t}, te^{-2t}\}$,
- (iv) $y(t) = ae^{-2t} + bte^{-2t}$, $a, b \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

1.1.2 $y'' - 3y' + 2y = 0$

- (i) $\chi(t) = t^2 - 3t + 2,$
- (ii) $\{1, 2\},$
- (iii) $\{e^t, e^{2t}\},$
- (iv) $y(t) = ae^t + be^{2t}, a, b \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

1.1.3 $y'' - 6y' + 13y = 0$

- (i) $\chi(t) = t^2 - 6t + 13,$
- (ii) $\{3 \pm 2i\},$
- (iii) $\{e^{3t} \cos(2t), e^{3t} \sin(2t)\},$
- (iv) $y(t) = e^{3t}(a \cos(2t) + b \sin(2t)), a, b \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

1.1.4 $y^{(4)} + 6y'' + 9y = 0$

- (i) $\chi(t) = t^4 + 6t^2 + 9,$
- (ii) $\{\pm i\sqrt{3}, \pm i\sqrt{3}\},$
- (iii) $\{\cos(\sqrt{3}t), \sin(\sqrt{3}t), t \cos(\sqrt{3}t), t \sin(\sqrt{3}t)\},$
- (iv) $y(t) = \cos(\sqrt{3}t)(a + ct) + \sin(\sqrt{3}t)(b + dt), a, b, c, d \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

1.1.5 $y^{(6)} - 2y^{(3)} + 2y = 0$

- (i) $\chi(t) = t^6 - 2t^3 + 2,$
- (ii) $\{\sqrt[6]{2}(\cos(\alpha) + i \sin(\alpha)); \alpha \in \{\frac{\pi}{12}, \frac{7\pi}{12}, \frac{3\pi}{4}, \frac{5\pi}{4}, \frac{17\pi}{12}, \frac{23\pi}{12}\}\},$
- (iii) $\{e^{\sqrt[6]{2} \cos(\alpha)t} \cos(\sqrt[6]{2} \sin(\alpha)t), e^{\sqrt[6]{2} \cos(\alpha)t} \sin(\sqrt[6]{2} \sin(\alpha)t); \alpha \in \{\frac{\pi}{12}, \frac{7\pi}{12}, \frac{3\pi}{4}\}\},$
- (iv) $y(t) = e^{\sqrt[6]{2} \cos(\alpha)t} \sum_{i=1}^3 (a_i \cos(\sqrt[6]{2} \sin(\alpha_i)t) + b_i \sin(\sqrt[6]{2} \sin(\alpha_i)t)), a_1, a_2, a_3, b_1, b_2, b_3 \in \mathbb{R}, \alpha_1 = \frac{\pi}{12}, \alpha_2 = \frac{7\pi}{12}, \alpha_3 = \frac{3\pi}{4}, t \in \mathbb{R}.$

1.2 Rovnice se specialni pravou stranou

Postup nalezeni partikularniho a obecného řešení:

- (v) Nalezení m, μ, ν a $k = \max\{stP, stQ\}$, z vety o specialni prave strane (V14), kde prava strana je rovna $e^{\mu t}(P(t) \cos(\nu t) + Q(t) \sin(\nu t))$. Cislo m udava, jakou nasobnost ma cislo $\mu + i\nu$ jakozto korene charakteristickeho polynomu.
- (vi) Pomoci k vyjadrieme obecne tvary polynomu R, S (napr.: $k = 2$ implikuje $R(t) = at^2 + bt + c$, kde $a, b, c \in \mathbb{R}$. Dosadime tyto obecne polynomy a drive nalezene m, μ, ν do vety (V14) a obdrzime obecny tvar partikularniho reseni $y_p(t) = t^m e^{\mu t} (R(t) \cos(\nu t) + S(t) \sin(\nu t)), t \in \mathbb{R}.$
- (vii) Dosadime partikularni reseni do rovnice a dopocitame presny tvar polynomu R a S a tim tez presny tvar $y_p(t)$.
- (xiii) Nalezname obecne reseni viz bod (C). V pripade pocatecni podminky, nalezeni reseni splnujiciho pocatecni podminku.

1.2.1 $y'' - 2y' - 3y = e^{4t}$

(i) $\chi(t) = t^2 - 2t - 3,$

(ii) $\{3, -1\},$

(iii) $\{e^{-t}, e^{3t}\},$

(iv) $y_h(t) = Ae^{-t} + Be^{3t}, A, B \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

(v) $m = 0, \mu = 4, \nu = 0, k = 0.$

(vi) $R(t) = a, y_p(t) = ae^{4t},$ kde $a \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

(vii) $a = \frac{1}{5}, y_p(t) = \frac{1}{5}e^{4t}, t \in \mathbb{R}.$

(xiii) $y(t) = \frac{1}{5}e^{4t} + Ae^{-t} + Be^{3t}, A, B \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

1.2.2 $y''(t) - 2y'(t) + 5y(t) = \cos(t)$

(i) $\chi(t) = t^2 - 2t + 5,$

(ii) $\{1 \pm 2i\},$

(iii) $\{e^t \cos(2t), e^t \sin(2t)\},$

(iv) $y_h(t) = e^t(A \cos(2t) + B \sin(2t)), A, B \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

(v) $m = 0, \mu = 0, \nu = 1, k = 0.$

(vi) $R(t) = a, S(t) = b, y_p(t) = a \cos(t) + b \sin(t),$ kde $a, b \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

(vii) $a = \frac{1}{5}, b = -\frac{1}{10}, y_p(t) = \frac{1}{5} \cos(t) - \frac{1}{10} \sin(t), t \in \mathbb{R}.$

(xiii) $y(t) = \frac{1}{5} \cos(t) - \frac{1}{10} \sin(t) + e^t(A \cos(2t) + B \sin(2t)), A, B \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

1.2.3 $y'''(t) + y''(t) = t$

(i) $\chi(t) = t^3 + t^2,$

(ii) $\{0, 0, -1\},$

(iii) $\{1, t, e^{-t}\},$

(iv) $y_h(t) = A + Bt + Ce^{-t}, A, B, C \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

(v) $m = 2, \mu = 0, \nu = 0, k = 1.$

(vi) $R(t) = at + b, y_p(t) = at^3 + bt^2,$ kde $a, b \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

(vii) $a = \frac{1}{6}, b = -\frac{1}{2}, y_p(t) = \frac{1}{6}t^3 - \frac{1}{2}t^2, t \in \mathbb{R}.$

(xiii) $y(t) = \frac{1}{6}t^3 - \frac{1}{2}t^2 + A + Bt + Ce^{-t}, A, B, C \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

1.3 Rovnice s pravou stranou ve tvaru součtu specialních pravých stran

V některých případech nemá pravá strana speciální tvar, ale má tvar součtu více specialních pravých stran. Tedy, $PS = \sum_{i=1}^s f_i(t)$, kde $f_i(t)$ má speciální tvar (viz věta V14) pro $i = 1, \dots, s$. V takových případech kromě homogenního řešení $y_h(t)$ spočítáme s partikulárních řešení $y_p^i(t)$, $i = 1, \dots, s$, která budou odpovídat příslušným pravým stranám. Obecné řešení pak bude mít tvar $y(t) = y_h(t) + \sum_{i=1}^s y_p^i(t)$, $t \in \mathbb{R}$.

1.3.1 $y''' - y'' - 2y' = e^{2t} + t^3 + 3t^2 + 1$

(i) $\chi(t) = t^3 - t^2 - 2t$,

(ii) $\{-1, 0, 2\}$,

(iii) $\{e^{-t}, 1, e^{2t}\}$,

(iv) $y_h(t) = Ae^{-t} + B + Ce^{2t}$, $A, B, C \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

$f_1(t) = e^{2t}$:

(v)₁ $m = 1, \mu = 2, \nu = 0, k = 0$.

(vi)₁ $R(t) = a$, $y_p^1(t) = ate^{2t}$, kde $a \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

(vii)₁ $a = \frac{1}{6}$.

$f_2(t) = t^3 + 3t^2 + 1$:

(v)₂ $m = 1, \mu = 0, \nu = 0, k = 3$.

(vi)₂ $R(t) = at^3 + bt^2 + ct + d$, $y_p^2(t) = at^4 + bt^3 + ct^2 + dt$, kde $a, b, c, d \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

(vii)₂ $a = -\frac{1}{8}$, $b = -\frac{1}{4}$, $c = -\frac{3}{8}$, $d = -\frac{7}{8}$.

(xiii) $y(t) = y_h(t) + y_p^1(t) + y_p^2(t) = Ae^{-t} + B + Ce^{2t} + \frac{1}{6}te^{2t} - \frac{1}{8}t(t^3 + 2t^2 + 3t + 7)$,
 $A, B, C \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

1.3.2 $y'' + 3y' + 2y = \sin(t) + \sin(2t)$

(i) $\chi(t) = t^2 + 3t + 2$,

(ii) $\{-2, -1\}$,

(iii) $\{e^{-2t}, e^{-t}\}$,

(iv) $y_h(t) = Ae^{-2t} + Be^{-t}$, $A, B \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

$f_1(t) = \sin(t)$:

(v)₁ $m = 0, \mu = 0, \nu = 1, k = 0$.

(vi)₁ $R(t) = a$, $S(t) = b$, $y_p^1(t) = a \cos(t) + b \sin(t)$, kde $a, b \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

(vii)₁ $a = -\frac{3}{10}$, $b = \frac{1}{10}$.

$f_2(t) = \sin(2t)$:

(v)₂ $m = 0, \mu = 0, \nu = 2, k = 0$.

(vi)₂ $R(t) = a$, $S(t) = b$, $y_p^2(t) = a \cos(2t) + b \sin(2t)$, kde $a, b \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

(vii)₂ $a = -\frac{3}{20}$, $b = -\frac{1}{20}$.

(xiii) $y(t) = y_h(t) + y_p^1(t) + y_p^2(t) = Ae^{-2t} + Be^{-t} + \frac{1}{20}(2 \sin(t) - 6 \cos(t) - \sin(2t) - 3 \cos(2t))$, $A, B \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

1.3.3 $4y''' + y' = 3e^t + 2 \sin\left(\frac{t}{2}\right)$

(i) $\chi(t) = 4t^3 + t$,

(ii) $\{0, \pm \frac{1}{2}t\}$,

(iii) $\{1, \cos\left(\frac{t}{2}\right), \sin\left(\frac{t}{2}\right)\}$,

(iv) $y_h(t) = A + B \cos\left(\frac{t}{2}\right) + C \sin\left(\frac{t}{2}\right)$, $A, B, C \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

$f_1(t) = 3e^t$:

(v)₁ $m = 0, \mu = 1, \nu = 0, k = 0$.

(vi)₁ $R(t) = a$, $y_p^1(t) = ae^t$, kde $a \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

(vii)₁ $a = \frac{3}{5}$.

$f_2(t) = 2 \sin\left(\frac{t}{2}\right)$:

(v)₂ $m = 1, \mu = 0, \nu = \frac{1}{2}, k = 0$.

(vi)₂ $R(t) = a$, $S(t) = b$, $y_p^2(t) = at \cos\left(\frac{t}{2}\right) + bt \sin\left(\frac{t}{2}\right)$, kde $a, b \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

(vii)₂ $a = 0$, $b = -1$.

(xiii) $y(t) = y_h(t) + y_p^1(t) + y_p^2(t) = A + B \cos\left(\frac{t}{2}\right) + C \sin\left(\frac{t}{2}\right) + \frac{3}{5}e^t - t \sin\left(\frac{t}{2}\right)$,
 $A, B, C \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

1.4 Rovnice s pravou stranou

Necht funkce y_1, \dots, y_n tvoří fundamentalní systém příslušné homogenní rovnice. Postup nalezení partikulárního a obecného řešení pomocí metody Variace konstant (V11):

(viii) Určíme definiční obor prave strany D_{PS} .

(ix) Sestavíme soustavu n rovnic z vety V11 pro neznámé c'_1, \dots, c'_n , kde i -ta rovnice má tvar $\sum_{j=1}^n c'_j y_j^{(i-1)} = 0$ pro $i = 1, \dots, n-1$ a n -ta rovnice má tvar $\sum_{j=1}^n c'_j y_j^{(n-1)} = PS$.

(x) Vyřešíme soustavu rovnic z předchozího kroku.

(xi) Nalezneme c_1, \dots, c_n , kde $c_i(t) = \int c'_i(t) dt$.

(xii) Použijeme V11 na nalezení partikulárního řešení ve tvaru $y_p(t) = \sum_{j=1}^n c_j(t) y_j(t)$, $t \in I$, kde I je nějaký maximální podinterval D_{PS} .

(xiii) Nalezneme obecné řešení viz bod (C). V případě počátečních podmínek, nalezení řešení splňujícího počáteční podmínku.

Tento způsob je většinou zdlouhavější než metoda speciální prave strany, a tedy pokud je prava strana ve speciálním tvaru, tak je vhodnější nepoužívat tuto metodu.

1.4.1 $y'' - y = \frac{e^t - e^{-t}}{e^t + e^{-t}}$

(i) $\chi(t) = t^2 - 1$,

(ii) $\{-1, 1\}$,

(iii) $\{e^{-t}, e^t\}$,

(iv) $y_h(t) = Ae^{-t} + Be^t$, $A, B \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

(viii) \mathbb{R} .

(ix)

$$\begin{aligned} c_1' e^t + c_2' e^{-t} &= 0, \\ c_1' e^t - c_2' e^{-t} &= \frac{e^t - e^{-t}}{e^t + e^{-t}}. \end{aligned}$$

(x) $c_1' = \frac{1}{2} e^{-t} \frac{e^t - e^{-t}}{e^t + e^{-t}}$, $c_2' = -\frac{1}{2} e^t \frac{e^t - e^{-t}}{e^t + e^{-t}}$.

(xi) $c_1 = \frac{1}{2} e^{-t} - \arctan(e^{-t})$, $c_2 = -\frac{1}{2} e^t + \arctan(e^t)$.

(xii) $y_p(t) = -e^t \arctan(e^{-t}) + e^{-t} \arctan(e^t) = -\frac{\pi}{2} e^t + (e^{-t} + e^t) \arctan(e^t)$, $t \in \mathbb{R}$.

(xiii) $y(t) = y_h(t) + y_p(t) = Ae^{-t} + Be^t + (e^{-t} + e^t) \arctan(e^t)$, $A, B \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

1.4.2 $y'' - 2y' + y = \frac{e^t}{t^2 + t + 1}$

(i) $\chi(t) = t^2 - 2t + 1$,

(ii) $\{1, 1\}$,

(iii) $\{e^t, te^t\}$,

(iv) $y_h(t) = e^t(A + Bt)$, $A, B \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

(viii) \mathbb{R} .

(ix)

$$\begin{aligned} c_1' e^t + c_2' t e^t &= 0, \\ c_1' e^t + c_2' (t + 1) e^t &= \frac{e^t}{t^2 + t + 1}. \end{aligned}$$

(x) $c_1' = -\frac{t}{t^2 + t + 1}$, $c_2' = \frac{1}{t^2 + t + 1}$.

(xi) $c_1 = -\frac{1}{2} \log(t^2 + t + 1) + \frac{1}{\sqrt{3}} \arctan\left(\frac{2t+1}{\sqrt{3}}\right)$, $c_2 = \frac{2}{\sqrt{3}} \arctan\left(\frac{2t+1}{\sqrt{3}}\right)$.

(xii) $y_p(t) = e^t \left(-\frac{1}{2} \log(t^2 + t + 1) + \frac{2t+1}{\sqrt{3}} \arctan\left(\frac{2t+1}{\sqrt{3}}\right) \right)$, $t \in \mathbb{R}$.

(xiii) $y(t) = y_h(t) + y_p(t) = e^t \left(A + Bt - \frac{1}{2} \log(t^2 + t + 1) + \frac{2t+1}{\sqrt{3}} \arctan\left(\frac{2t+1}{\sqrt{3}}\right) \right)$,
 $A, B \in \mathbb{R}$, $t \in \mathbb{R}$.

1.4.3 $y'' + y = \tan(t)$

(i) $\chi(t) = t^2 + 1,$

(ii) $\{\pm i\},$

(iii) $\{\cos(t), \sin(t)\},$

(iv) $y_h(t) = A \cos(t) + B \sin(t), A, B \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

(viii) $\mathbb{R} \setminus \{\frac{\pi}{2} + k\pi, k \in \mathbb{Z}\}.$

(ix)

$$\begin{aligned} c_1' \cos(t) + c_2' \sin(t) &= 0, \\ -c_1' \sin(t) + c_2' \cos(t) &= \tan(t). \end{aligned}$$

(x) $c_1' = \cos(t) - \frac{1}{\cos(t)}, c_2' = \sin(t).$

(xi) $c_1 = \sin(t) - \int \frac{1}{\cos(t)} dt = \sin(t) - \log \left| \frac{1+\sin(t)}{\cos(t)} \right|, c_2 = -\cos(t).$

(xii) $y_p(t) = -\cos(t) \log \left| \frac{1+\sin(t)}{\cos(t)} \right|, t \in (-\frac{\pi}{2} + k\pi, \frac{\pi}{2} + k\pi), k \in \mathbb{Z}.$

(xiii) $y(t) = y_h(t) + y_p(t) = \cos(t) \left(A - \log \left| \frac{1+\sin(t)}{\cos(t)} \right| \right) + B \sin(t), A, B \in \mathbb{R}, t \in (-\frac{\pi}{2} + k\pi, \frac{\pi}{2} + k\pi), k \in \mathbb{Z}.$

1.4.4 $y'' - 2y' + y = \frac{e^t}{\sqrt{4-t^2}}$

(i) $\chi(t) = t^2 - 2t + 1,$

(ii) $\{1, 1\},$

(iii) $\{e^t, te^t\},$

(iv) $y_h(t) = e^t(A + Bt), A, B \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

(viii) $(-2, 2).$

(ix)

$$\begin{aligned} c_1' e^t + c_2' t e^t &= 0, \\ c_1' e^t + c_2' (t+1) e^t &= \frac{e^t}{\sqrt{4-t^2}}. \end{aligned}$$

(x) $c_1' = -\frac{t}{\sqrt{4-t^2}}, c_2' = \frac{1}{\sqrt{4-t^2}}.$

(xi) $c_1 = \sqrt{4-t^2}, c_2 = \arcsin\left(\frac{t}{2}\right).$

(xii) $y_p(t) = e^t \left(\sqrt{4-t^2} + t \arcsin\left(\frac{t}{2}\right) \right), t \in (-2, 2).$

(xiii) $y(t) = y_h(t) + y_p(t) = e^t \left(A + Bt + \sqrt{4-t^2} + t \arcsin\left(\frac{t}{2}\right) \right), A, B \in \mathbb{R}, t \in (-2, 2).$

1.4.5 $y'' - 3y' + 2y = \frac{e^{2t}}{\sqrt{1-e^{2t}}}$

(i) $\chi(t) = t^2 - 3t + 2,$

(ii) $\{1, 2\},$

(iii) $\{e^t, e^{2t}\},$

(iv) $y_h(t) = ae^t + be^{2t}, a, b \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}.$

(viii) $\mathbb{R}^-.$

(ix)

$$\begin{aligned} c_1' e^t + c_2' e^{2t} &= 0, \\ c_1' e^t + 2c_2' e^{2t} &= \frac{e^{2t}}{\sqrt{1-e^{2t}}}. \end{aligned}$$

(x) $c_1' = -\frac{e^t}{\sqrt{1-e^{2t}}}, c_2' = \frac{1}{\sqrt{1-e^{2t}}}.$

(xi) $c_1 = \arccos(e^t), c_2 = t - \log(1 + \sqrt{1-e^{2t}}).$

(xii) $y_p(t) = e^t \arccos(e^t) + e^{2t}(t - \log(1 + \sqrt{1-e^{2t}})), t \in \mathbb{R}^-.$

(xiii) $y(t) = y_h(t) + y_p(t) = e^t(a + \arccos(e^t)) + e^{2t}(b + t - \log(1 + \sqrt{1-e^{2t}})),$
 $A, B \in \mathbb{R}, t \in \mathbb{R}^-.$